

Kraujas pulsavo gyslomis, oda pašiurpo. Kūnas nuėjo pagaugais. Į mane žiūrėjo liūtai savo rubinų akimis. Aš kurį laiką pastovėjau, tačiau sosto didybė ir didžiulis pasitikėjimas savimi masino vis labiau. Versalyje sėdėčiau soste šalia savo vyro ir valdyčiau Prancūziją. Ką dar galėjo išpranašauti mano gimimas kojomis į priekį po gruodžio žvaigždėmis tądien, kai buvo švenčiama pati didžiausia tėvo pergalė? Aš būsiu didi karalienė. Ką griežtai ir čaižiai skambančia rusų kalba visada sakydavo Her Švarcas, mano šokių mokytojas iš Vienos, prieš pastatydamas savo dailias pėdas, kurios visai netiko prie jo meškiniško kūno? „Darai ir mokaisi.“ Tikrai. O juk niekas niekada nesužinos. Taigi...

Sostas mane viliojo. Dunksinčia širdimi, sunkiai kvėpuodama po truputį slinkau jo link. Atsigręžusi pasižiūrėjau per petį, tarsi mano žingsniai būtų galėję ką nors išpėti. Akimirką pamaniau, kad išgirdau būgnų tratėjimą, kažkada šioje salėje tikrai paskelbusį iškilmingą mano senelio įžengimą į sostą, po to – tvirtus žingsnius šimtų kazokų gvardiečių nuožmiais veidais ir su spindinčiais kirviais rankose, kurių baltos odos uniformos buvo nusagstytos auksu bei sidabru. Žmonės puolė prieš carą Aleksejų ant kelių kniūbsčiomis, nė nedrįsdami pakelti veidų į *batiušką*¹² carą. Man pasirodė, jog dabar girdžiu tą prislopintą šurmulį, bet ne, tai smarkiai tvinksejo mano širdis. Kai tik gausime atsakymą iš Versalio, turėčiau išvykti iš Rusijos – labiausiai Dievo palaimintos šalies. Man reikėjo pasiruošti.

12 Tèvelj (iš rusų k.).

Atrodė, jog kojos dar labiau apsunko, tačiau į sostą vedantys laipteliai buvo stebėtinai nuožulnūs. Aš giliai įkvėpiau – na va, užlipau. Atsidūrusi ant pakylės, nustūmiau sidabro pakoji į šoną, kad galėčiau patogiai stovėti, ir išskleidžiau savo platų sijoną. Aksominės sėdimosios sosto dalies pagalvėlės purpuras buvo vos įžiūrimas per dulkes, aukso galiono¹³ kutai – nuplyšę ir atspurę. Kažkada jis buvo skrupulingai apmuštas. Atsistojau nugara į sostą, padėjau virpančias rankas ant liūtų karčių ir lėtai, labai lėtai, tirtėdama iš baimės bei jaudulio, įsivaizduodama fanfaras ir ištikimybės priesaikas, atsisėdau. Iš pradžių sėdėjau ant paties kraštelio stipriai užsimerkusi, burna išdžiūvo, o kraujas plėšė ausis. Žemė galėjo atsiverti ir mane praryti. Dangus – pratrūkti ir griūdamas ant galvos sutraiškyti mane kaip skruzdę, jei pirma nenutrenktų žaibas.

Slinko laikas.

Kvėpavimas išsilygino.

Nieko nenutikio.

Pasislinkusi atgal pajutau man į stuburą nepatogiai įsirežusią raižytą atkaltę. Iš pradžių prisimerkusi pasižiūrėjau pro blakstienas ir, kol neatsimerčiau, salę mačiau tarsi pro grotas. Pro vitražus kaip vanduo ant parketo besiliejęsi šviesa nuspalvino medieną visomis vaivorykštės spalvomis. Ore šoko dulkelės. Viešpatavo saulėta tyła. Viskas buvo taip, kaip visada. Atpalaidavau pečius, iškvėpiau ir nugrimzdau į minkštą sostą, netgi truputį pašokinėjau. Va! Sugniaužiau kumščius. Man pavyko. Aš atsisėdau į visos Rusijos sostą. Man sukilo juokas. Iš čia viskas atrodė visiškai kitaip: langų vitražo spalvos švytėjo ryškiau, dažytų medžio plokščių raštai stulbino ir buvo geriau matomi, o liūtų galvos, pasižiūrėjus iš arčiau, atrodė daug labiau nuzulintos. Pirštais užčiuopiau stilizuotas jų karčių garbanas, kurių nusitrynę aukso lakštai buvo visai ploni.

Už durų, koridoriuje, artėjo žingsniai.

– Lizenka? Ar tu vis dar čia? – pašaukė Anuška. Didžiulių durų rankena nulinko. Aš tarsi nuplikyta pašokau iš sosto.

13 Galiōnas – auksu arba sidabru austa juostelė drabužiams ar baldams puošti.

– Ateinu, – stryktelėjau ir pagalvėlė nuslydo, kai nušokusi nuo pakyls leidausi per Didžiąją salę. Tik saugiai atsidūrusi prie durų sustojau, atsikvėpiau ir atsigręžiau pažiūrėti liūtams į rubinų akis. Iškišau jiems liežuvį ir pirštais ištempusi ausis pasakiau: „Beee!“

Tada išsmukau į koridorių.

Anuška eidama skaitė ir nepritardama paskutiniam įvykių posūkiui romane raukėsi. Aš šokinėjau, bėgiojau aplink ją ratais ir tylo-
mis šypsojaisi, priminusi savo slaptą nuotyki.

5

– Ką manote daryti po pietų? – paklausė Iljinična ir paėmė du-
benį *soliankos*. Baigėme valgyti vienos, nes mama vis dar didžiąją
laiko dalį praleisdavo savo kambariuose. Mūsų auksiniai indai ir
porcelianas – gražus, mėlynais bei baltais raštais įmantriai išpuoš-
tas Meiseno, kurio, laimei, kelyje nedaug sudužo – keistai stovėjo
ant nušveisto virtuvinio stalo medinio paviršiaus kaip kokia tur-
tinga ponija, viešinti pas vargšą giminaitį. Mūsų Murano kristolo
taurės buvo pilnos šėivamedžio sirupo ir šviežio vandens. Vyną, alų
ir *vodką*¹⁴ mudvi su Anuška palikome vakarienei.

Milžiniška skliautuota virtuvė buvo įšilusi nuo dviejų abiejuose
patalpos galuose spragsėjusių krosnių. Po ją laisvai bėgiojo vištos,
žąsys, paršeliai, o nuo tarnaičių, kurios gamindamos vakarienę išda-
rinėjo milžinišką eršketą ir sviestu tepė varines formas meduoliui,
plepalų mums degė ausys. Maišydama *solianką* Iljinična sužvejojo
paskutinius vytintos jautienos gabalėlius, *kolbasos*¹⁵, svogūnų grie-
žinėlių, kaparėlių bei raugintų daržovių ir įsipylė iš ąsočio šiek tiek
*kvaso*¹⁶. Antrą puoduką pigaus, kartaus gėrimo iš raugintų mielių ji
pastatė priešais d'Akostą. Juokdarys sriūbtelėjo ir užsimerkė iš pa-
sitenkinimo, o Iljinična *kvase* mieliau pamirkė traškios neraugintos
duonos riekę. Nuo šios ji greitai apkvaito; sprendžiant iš šviesios
moters odos raudonio, tądien tai buvo jau ne pirmas puodukas.

14 Degtinę (iš rusų k.).

15 Dešros (iš rusų k.).

16 Giros (iš rusų k.).

Vos po poros dienų savo kambariuose netikėtai susidūriau su mama. Kai įėjau po savo rytinio pasijodinėjimo vilkėdama kiulotus, ilgaaulius, paprastą baltą palaidinę, o plaukai buvo suimti į kuodą po plokščia lenkiška trikampe skrybėle, mėlynoje Sankt Peterburgo pavasario ryto migloje dangus susiliejo su upe, sidabro šydas buvo sušvelninęs visus aštrius kampus. Ji stovėjo prie mano rašomojo stalo ir apžiūrinėjo naujos vakarinės suknelės eskizus.

– Sveika, mama. – Pabučiavau ją ir žvilgtelėjau į šventinę gausiai aukso siūlais išsiuvinėtą tamsiai raudono aksomo suknelę. Neganato, tiek į apačią siaurėjantis korsažo priekis, tiek sijonas buvo nusagstyti paaukuotais dvigalviais imperijos ereliais, o deimantinės sąsagos ant pečių laikė nesibaigiantį permatomą tamsiai raudono aksomo šleifą šermuonėlių kailiu apsiūtais kraštais. – Kas vyksta? – paklausiau ir sukaitusi atsisečiau jojimo švarką bei palaidinės apykaklę.

– Man reikia tavo patarimo. – Mamos akys švytėjo iš džiaugsmo. – Tik, pirma, noriu, kad su kai kuo susipažintum.

– Su kuo? Pajutusi, jog kažkas sujudėjo, atsigrėžiau.

Už mūsų stovėjo pats išvaizdžiausias vyras, kokį tik galima įsivaizduoti.

Aš nuraudau. Ar taip pat jausiuosi, kai, galų gale, stosiu prieš Prancūzijos karalių? Ši mintis mane išblaivė. Išdidžiai nuleidau žvilgsnį ir nusimoviau jojimo pirštines nekreipdama dėmesio į nepažįstamąjį, kuris stovėjo pagal komandą „Lygiuot!“. Greitai apsidairiau, mėgindama pamatyti savo apartamentus jo akimis. Mano tualetu reikmenys iš vėžlio kiauto ir aukso buvo tvarkingai išdėlioti ant tualetinio staliuko. Ant fotelio gulėjo išskleista graži perlais bei baltais krištolo kristalais siuvinėta šilkinė vakarinė suknelė. Aš ją vilkėsiu vėliau šįvakar per vieną iš tėvo asamblėjų, į kurią buvo pakviesta beveik trys šimtai svečių. Dailios šilkinės kurpaitės buvo nuspirtos šalia paaukuoto mano beždžionėlės narvelio. Pradėto, bet nebaigto pasjanso žaidimo stiklo rutuliukai gulėjo ant rašomojo stalo kaip tik ten, kur stovėjo mama. Dėkui Dievui, tarnaitė buvo uždariusi duris į mano miegamąjį; o kas, jei šis nepažįstamasis būtų pamatęs mano iškedentus, iškrakmolytus patalus? Mano skruostai degė.

– Ką man vilkėti per savo karūnavimą? – Mama švytėdama žiūrėjo į mane aiškiai neįtardama, kokį poveikį man padarė nepažįstamasis.

– Tavo... karūnavimą? – Stovėjau apstulbusi. Nė viena caro žmona niekada nebuvo taip pagerbta. Niekada. Tai buvo neįtikėtinas dalykas, nes dauguma carienių būdavo kilusios iš žemesnių *bojaryų* šeimų, o jų ambicijų nederėjo skatinti. Nejau mano nuostabioji mama, kuri dažnai palaikydavo mano tėvą labiau nei bet kuris iš

jo generolų, ši paprotį panaikins? Karūnuota, mama valdytų Rusiją kaip regentė, jei caras išvyktų į karo žygi ar į užsienį.

Mudviejų su Anuška paskelbimas *cesarevnomis* turbūt buvo tik pirmas žingsnis dar didesnių permainų epochoje.

– Taip. Tik įsivaizduok! Kitą gegužę tėvas pats karūnuos mane Kremliaus Švč. Dievo Motinos Užgimimo sobore, kur buvo patepti visi carai, – tarė mama rankose vartydama suknelės eskizą. – Visas dvaras turės pirkti bilietus, kad galėtų dalyvauti, – taip padengsime išlaidas. Kokia nuostabi mintis!

Negalėjau pasakyti, ar už to jaudulio slypėjo baimė.

– O kaip Petruška? – paklausiau. Mamos išaukštinimas dar labiau nutolintų jį nuo sosto.

– Ak, Lizenka, man taip gaila vargšo berniuko. Petruškos nederėtų laikyti atsakingu už Aleksejaus nuodėmes. Kadangi tėvas buvo tokios geros nuotaikos, įtikinau jį, jog berniukui reikia savos palydos, kad ir kokia maža ji būtų. Susipažink su Aleksandru Borisovičiumi Buturlinu. Jis bus Petruškos pirmasis kamerheras.

Ji nusišypsojo jaunuoliui, kuris žemai nusilenkė. Nuleidusi akis jį apžiūrėjau. Įdegusi aukšta kakta, juodi atgal sušukuoti plaukai. Antakiai – lyg žemyn neriančio paukščio sparnai virš švytinčių pilkšvai žalių akių, kurias dengė sunkūs vokai; aukšti skruostikauliai ir putlios lūpos išdavė totorišką kilmę. Plati krūtinė buvo aptempta tamsiai žaliu paradiniu Preobraženskio pulko švarku. Po vilko kailio apsiaustu, kurį vaikinai segėjo ant vieno peties, nepaisant jo jaunystės, blyksėjo medalis. Ilgi ploni pirštai gulėjo ant žalvarinės diržo sagties ir brangakmeniais išpuoštos durklo rankenos. Buturlino žvilgsnis mane pakėrė, tarsi jis būtų skaitęs mano mintis. Aš sukaitau, kai mandagiai nusišypsojusi priėmiau Buturlino reveransą ir nūsiskau.

Mama, atrode, nematė mano sumaišties ir vis dar gėrėjosi eskizu.

– Kažkada buvau už sidabrinį parduota baudžiauninkė. Dabar būsiu pirmoji karūnuota visos Rusijos carienė.

– Bet, mama... – pradėjau aš.

– Taip? – Blyškios pavasario saulės spinduliai įrėmino jos aukštą, apkūnią figūrą ir jos deimantiniai papuošalai suspindėjo dar ryškiau. – Ką, Jelizaveta?

Buturlinas įsistebeilijo į mane.

– Bet tu – moteris, – tariau aš.

Mama patenkinta nusikvatojo.

– Gerai pastebėjai. Ir kas, kad aš moteris?

Viduje pasidarė šilta nuo pasididžiavimo jos drąsa bei požiūriu. Kas dar pasaulyje turi tokius tėvus, kaip aš?